

18.6.2001

2668/4/00

Ratkaisija: Oikeusasiamies Lauri Lehtimaja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Pekka Haapaniemi

VASTAUS KANTELUUN HAASTEMIEHEN MENETTELYÄ KOSKEVASSA ASIASSA

Arvostelette 24.11.2000 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassanne kantelukirjoituksessa Espoon kärjäoikeuden haastemiehen menettelyä. Katsotte, että haastemies oli antanut isällenne Teitä koskevia salassa pidettäviä tietoja. Kerrotte, että Teille osoitettu kutsu kärjäoikeuteen oli saapunut postilaatikkoonne niin, että kutsu oli pelkästään niitillä kiinni. Kutsun sisältö oli siten ollut kenentahansa luettavissa niittä rikkomatta. Lisäksi haastemies oli puhelimesta kertonut isällenne, että "kyseessä on vain lievä pahoinpitely, eikä mikään iso juttu".

Kirjoituksenne johdosta on hankittu selvitystä Espoon kärjäoikeuden laamannilta. Tänne on hankittu myös kantelussa kertomaanne rikosasiaa koskeva diaarilehti Helsingin kärjäoikeudesta. Selvitys oheistetaan tiedoksenne.

Vastauksena kanteluunne ilmoitan Teille kunnioittavasti seuraavan.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 2 §:n mukaan tuomioistuimen diaariin tehdyt merkinnät asianosaisen nimestä samoin kuin asian laadusta ja asian käsittelyn istuntoajankohdasta ja -paikasta tulevat pääsääntöisesti julkisiksi, kun ne on tehty. On huomattava, että oikeudenkäynti on pääsääntöisesti julkista.

Mainitsemaanne rikosasiaa koskeva haastehakemus on saapunut Helsingin kärjäoikeuteen 17.10.2000. Tällöin lainkohdassa mainitut tiedot asiasta on tullut merkitä kärjäoikeuden diaariin. Asianomistaja-asemanne ja asian laatu ovat siten jo tuolloin ilmenneet julkisista diaaritiedoista.

Selvityksestä ilmenee, että Espoon kärjäoikeudesta Teille toimitettu postilähetys on ollut kirjallinen kehoitus ottaa yhteyttä päivystävään haastemieheen. Kärjäoikeudessa tällöin käytettävästä lomakkeesta on tänne toimitettu mallikappale. Vaikka kehotuksen sisältö olisikin ollut kertomallanne tavalla helposti kenen tahansa luettavissa, siitä ei ole kuitenkaan ilmennyt lain mukaan salassa pidettävää tietoa. Kehotuksesta mahdollisesti näkynyt asianomistaja-asemannekin on sinänsä ollut julkista tietoa.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille ja viralliselle syyttäjälle sekä tarkastus- ja valvontaviranomaisille tehdyt ilmoitukset rikoksesta, esitutkintaa ja syyteharkintaa varten saadut ja laaditut asiakirjat sekä haastehakemus, haaste ja siihen annettu vastaus rikosasiassa, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa taikka kun virallinen syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen, *jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna rikoksen selvittämistä tai tutkinnan tarkoituksen toteutumista tai ilman painavaa syytä aiheuta asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä* tai estä tuomioistuinta käyttämästä oikeuttaan määrätä asiakirjojen salassapidosta oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain mukaan.

Vaikka säännöksessä tarkoitettut asiakirjat ovatkin lähtökohtaisesti salassa pidettäviä, niistä voidaan antaa tieto, jos sen antamisesta ei kulloinkin kysymyksessä olevassa tilanteessa ilmeisesti aiheudu haitallisia vaikutuksia suojeltaville eduille (viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 17 §).

Saadun selvityksen mukaan haastemiehelle, jonka kanssa isänne on todennäköisesti asioinut, ei ole jäänyt tapauksesta mitään muistikuvaa. Luonnollisestikaan haastemiehen ei tulisi tarpeettomasti ilmaista julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja seikkoja ulkopuoliselle, ei edes asianosaisen lähiomaiselle. Toisaalta on huomattava, ettei näitä seikkoja koskeva tieto ole lain mukaan ehdottomasti salassa pidettävää. Näin ollen virkamiehelle jää tilannekohtaista harkintaa siinä, vaatiiko virkatehtävän asianmukainen hoitaminen tiedon ilmaisemista joko osittain tai kokonaan.

Teidän tapauksessanne on saattanut olla kysymys siitä, että haastemies on arvioinut voivansa lieventää isänne huolestuneisuutta asian johdosta. Tämä olisi sinänsä ollut järkevä tavoite. Asiassa ei ole kuitenkaan ilmennyt, että haastemies olisi ilmaissut isällenne muitakin tietoja kuin pelkästään julkisesta diaarista ilmenevät tiedot asianomistaja-asemastanne ja rikoksen laadusta. Asiassa ei ole siten ilmennyt aihetta epäillä, että haastemies olisi kantelussa väitetyllä perusteella menetellyt lainvastaisesti.